

**УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА
СЕКТОР ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА**

61003, м. Харків, вул. Кооперативна, 13
т. 731-31-32

**НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

(Оглядова довідка за матеріалами періодичних видань)

Вип.14

Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації
з питань культури і мистецтва Харківської
обласної універсальної наукової бібліотеки

Харків 2012

НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*(Оглядова довідка
за матеріалами періодичних видань за 2010 рік, вип. 14)*

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ М.П. ОЗАЦЬКОГО

30 січня 2010 року у селі Шелудьківка Зміївського району було урочисто відкрито меморіальну дошку багаторічно-беззмінному директору Шелудьківського Будинку культури Миколі Парамоновичу Озацькому.

Література:

Логвіна Т. «Ви надзвичайні люди – шелудяни!» / Т. Логвіна // Вісті Зміївщини.- 2010.- 2 лют.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ В. А. ПЕТРОСОВА

1 квітня 2010 року у Харкові на адміністративній будівлі КП «ВТП Вода» по вул. Червоножовтневій, 90 було відкрито меморіальну дошку заслуженому працівнику ЖКГ, доктору технічних наук, професору, академіку Валерію Альбертовичу Петросову.

Автор роботи – заслужений художник України, скульптор Гарник Хачатрян.

Меморіальна бронзова дошка виконана у формі медалі діаметром близько 90 см і вагою 47 кг. На медалі – зображення Валерія Альбетовича і надпис: «Генеральний директор Харківського водопроводу 1972-2006 рр., відомий вчений, практик, Народний депутат України, лауреат державної премії УРСР, доктор технічних наук, професор, академік Валерій Петросов».

Встановлено меморіальну дошку за ініціативи трудового колективу КП «ВТП Вода», за підтримки міської влади.

Література:

Буряковская Т. Памяти Валерия Петросова / Т. Буряковская // Время.- 2010.- 3 апр.

Відкрито меморіальну дошку Валерію Петросову [Електрон. ресурс] // Харківська обласна державна адміністрація.- Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Земляки не забывают директора водопровода // Веч. Харьков.- 2010.- 3 апр.

Ищенко П. В Харкові з'явилася меморіальна дошка Валерію Петросову / П. Ищенко // Слобід. край.- 2010.- 3 квіт.

Открыта мемориальная доска Валерию Петросову // Время регионов Харьковщины.- 2010.- 3 апр.

Памяти настоящего харьковчанина // Харьк. известия.- 2010.- 3 апр.

Уфимцева С. Это нужно живым! / С. Уфимцева // Время регионов Харькова.- 2010.- 3 апр.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА НА ЧЕСТЬ ЮЛІУСА ФУЧІКА

5 травня 2010 року у Харкові відкрили меморіальну дошку відомому чеському журналісту, письменнику, активному діячу антифашистського руху, комуністу Юліусу Фучіку.

Її встановили на будівлі в центрі міста – по вулиці Сумській, 11, де вісімдесят років тому, в 1930-му, чеський антифашист Юліус Фучік зустрічався з харківськими журналістами.

На цьому місці раніше вже була пам'ятна дошка, але через ремонт фасаду будівлі її кілька років тому зняли, оновили і вирішили офіційно відкрити. Ініціював відкриття меморіальної дошки Юліусу Фучіку «Антифашистський комітет Харькова», кошти виділила міська рада.

Дату встановлення дошки вибрали не випадково. Саме 5 травня 1945 року розпочався штурм концтабору Маутхаузен, в якому загинув Фучік.

Юліус Фучік був видатним публіцистом свого часу. Він редагував газету Компартії Чехословаччини «Руде право», журнал «Творба». Його репортажі й нариси були взірцем партійної публіцистики. А відомим він став завдяки книзі «Репортаж із зашморгом на шії», написаний у празькій тюрмі. Після його смерті вона була перекладена на 70 мов світу, а з 1958 року день смерті Юліуса Фучіка, 8 вересня, стали відзначати як Міжнародний день солідарності журналістів.

Література:

Вікторова А. На честь видатного антифашиста / А. Вікторова // Слобід. край.- 2010.- 6 трав.

Дань уваження одному из лидеров антифашистского движения // Время регионов Харькова.- 2010.- 8 мая.

Открыта мемориальная доска в честь Юлиуса Фучика // Время регионов Харьковщины.- 2010.- 8 мая.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ АЛЬФРЕДА ФЕДЕЦЬКОГО

17 травня 2010 року у Харкові в рамках кінофестивалю «Харьковская сирень» було відкрито меморіальну дошку фотографу і кінематографісту Альфреду Федецькому.

Пам'ятну дошку встановлено на будівлі Харківської обласної філармонії, по вул. Римарській, 21. Її автор – харківський скульптор Олександр Рідний.

*«Поляк за походженням і харків'янин за духом, Альфред Федецький займає особливе місце в когорті славних земляків. Він був найвідомішим фотографом свого часу і, крім того, став першим кінооператором в Російській імперії. Альфред Федецький прожив недовге життя – всього 45 років, але залишив після себе яскравий світ, і відкриття меморіальної дошки – данина пам'яті талановитому харківському фотографу».

Довідка: 2 грудня 1896 в стінах будівлі Харківської обласної філармонії, де тоді перебував оперний театр, відбувся перший публічний кіносеанс Альфреда Федецького. Кіносеанс проходив у переповненому залі і викликав величезний інтерес до мистецтва, яке в ті часи тільки зароджувалося.

Література:

*Відкрито пам'ятну дошку людині, яка першою показала харків'янам кіно // Слобід. край.- 2010.- 18 трав.

Косенкова В. В память о земляке / В. Косенкова // Харьк. известия.- 2010.- 18 мая.

У Харкові відкрилася меморіальна дошка польському фотографу Альфреду Федецькому [Електрон. ресурс] // Харківська обласна державна адміністрація.- Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ В. ЗАХАРОВА

26 травня 2010 року у Харкові на фасаді спорткомплексу «Кіровоць» (зараз його називають «Турбініст») встановлено меморіальну дошку пам'яті знаменитого харківського скелелазця Володимира Захарова – майстра спорту міжнародного класу по скелелазінню, Чемпіона світу, багаторазового призера Чемпіонатів Світу і Європи.

Захаров був першопроходцем у галузі сучасного стендового лазіння який вивів харківську і українську школу скелелазіння на світову арену. У цьому спорткомплексі він тренувався.

Меморіальну дошку встановлено завдяки ініціативі та на кошти харківських спортсменів.

Література:

В Харькове установлена мемориальная доска памяти скалолаза Владимира Захарова [Електрон. ресурс] // МедиаПорт-Новости.- Режим доступу: <http://www.mediaport.ua/news/>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

ПАМ'ЯТНА ДОШКА СЕВЕРИНУ ПОТОЦЬКОМУ

4 червня 2010 року у Харкові на будівлі Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. В. Каразіна, по вул. Університетській, 23 було відкрито пам'ятну дошку першому попечителю Харківського навчального округу, графу Северину Потоцькому.

Потоцький Северин О́сипович народився у 1762 році в сім'ї польського коронного графа Юзефа Потоцького і Ганни Терези Оссолінської. Ще в дитячому віці був відправлений на навчання в Швейцарію, де отримав освіту в університетах Женеви та Лозанни. По поверненні у 1779 році до Польщі, Потоцький був прийнятий до королівського двору. В 1793 році, в кінці царювання Катерини II, Северин Потоцький переїхав до Санкт-Петербурга.

Северин Потоцький став близьким другом молодого імператора Олександра I і 4 червня 1801 року був призначений в таємні радники з велінням бути присутнім у 3-му Департаменті Правлячого Сенату, а 8 вересня 1802 року призначений членом комісії про училища у відомстві Міністерства народної освіти.

Северин Потоцький був першим опікуном Харківського університету. Він зробив немало щедрих пожертвувань для його розвитку. Потоцького можна назвати ідеальним опікуном університету і його внесок у розвиток освіти в Харкові величезний.

Закінчив службу у званні члена Державної Ради, куди був призначений 17 січня 1810 року, і в чині дійсного таємного радника, в який був проведений 2 жовтня 1827 року. В останні роки свого життя Потоцький

приймав участь в різноманітних торгових та промислових операціях та заснував поблизу Одеси маєток Северинівку.

Помер Северин Потоцький в Москві 3 вересня 1829 року.

Література:

Адамович Т. Двойной польский юбилей / Т. Адамович // Харьк. известия.- 2010.- 3 июня.

ПАМ'ЯТНИК

С. ГРИЦЕВЦЮ У ЧУГУЄВІ

12 червня 2010 року у Чугуєві на території 203-ї учбово-авіаційної бригади було відкрито пам'ятник-бюст двічі Герою Радянського Союзу Сергію Івановичу Грицевцю.

Героя-авіатора увічнив у граніті відомий на Слобожанщині скульптор Михайло Ятченко.

Сергій Іванович Грицевець – (6 (25) липня 1909, Боровці, Барановицький район, Брестська область, Російська імперія – 16 вересня 1939, с. Болбасово, Оршанський район, Вітебська область, БРСР), двічі Герой Радянського Союзу (лютий і серпень 1939 р.), майор, льотчик-випробувач.

С. І. Грицевець брав участь у національно-революційній війни в Іспанії у 1936-1938 роках, на річці Халхін-Гол у війні з японцями в 1939 році. В Іспанії у 1936 році збив 30 фашистських літаків, причому 7 з них в один день. Загалом на його рахунку 40 збитих літаків супротивника.

За відвагу Сергію Івановичу Грицевцю було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Другу Золоту Зірку Героя С. І. Грицевець заслужив у боях в районі річки Халхін-Гол. Під час одного з боїв, коли командир з'єднання змушений був вистрибувати з парашутом із підбитого літака, що зайнявся, на територію противника, Грицевець приземлився поруч, узяв пораненого командира на свій одномісний літак і на очах у ворога здійнявся в повітря.

Сергій Грицевець загинув у вересні 1939 року при виконанні службових обов'язків біля села Болбасово Оршанського району Вітебської області.

Іменем С.І. Грицевця у 1939 році було названо Харківське вище військове авіаційне училище льотчиків (ХВВАУЛ).

Література:

Вашкевич А. Знаете каким он парнем был? / А. Вашкевич // Время.- 2010.- 15 июня.- (Воинские почести. Открытие памятника).

Волошин Н. Герою-авіатору Сергію Грицевцю відкрито пам'ятник / Н. Волошин // Слобід. край.- 2010.- 15 черв.

Под Харьковом открыли памятник советскому летчику-герою Сергею Грицевцу // Красное знамя (Чугуевский р-н).- 2010.- 1 июля.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Ю.І. ЗАГОРОВСЬКОГО

У 2010 році було відкрито меморіальну дошку, присвячену генеральному директору держпідприємства „Харківський приладобудівний завод ім. Т.Г. Шевченка” Юрію Івановичу Загоровському.

Вона була виготовлена і встановлена (на будівлі заводу) за ініціативою ветеранів заводу, на кошти спонсорів, колишніх заводчан як данина пам'яті про Ю.І. Загоровського.

Загоровський віддав заводу ім. Т.Г.Шевченка 57 років, з яких 19 (з 1976 по 1995 рік) працював його генеральним директором. З його іменем пов'язані найбільш плідні роки в історії підприємства.

Література:

Ламаален Ю. Віддаючи данину пам'яті / Ю. Ламаален // Слобід. край.- 2012.- 15 черв.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА НА ЧЕСТЬ Г.К. ЖУКОВА

22 червня 2010 року в м. Ізюм на будинку по вул. Соборній, 56 було відкрито меморіальну дошку на честь Маршала Радянського Союзу Георгія Костянтиновича Жукова.

Місце розташування меморіальної дошки було вибране не випадково. Тут, влітку 1916 року розташовувалася адміністративна будівля курсів унтер-офіцерів, де протягом шести місяців вчився Г. Жуков. Звідси його було направлено у діючу армію.

Ініціаторами заходу були краєзнавець Л. Щибря, підприємець О. Абрамов та пошуковець П. Зорін.

Література:

Григоренко К. Меморіальна дошка на честь Г.К. Жукова / К. Григоренко // Обрії Ізюмщини.- 2010.- 25 черв.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ С.А. АНАНЬІНА

21 серпня 2010 року у м. Зміїв на будинку по вул. Червоноармійська, 38 було відкрито меморіальну дошку відомому українському вченому С. А. Ананьїну.

*Степан Андрійович Ананьїн народився у 1873 році у м. Змієві в учительській сім'ї. Здобув гарну освіту: закінчив юридичний факультет Харківського університету та історико-філологічний факультет Київського університету Св. Володимира. С. Ананьїн протягом 20 років (1905-1925) викладав у Київському університеті різні курси педагогіки, читав лекції з педагогіки на Київських вищих жіночих курсах.

У науковому доробку Степана Андрійовича дожовтневого періоду є впорядкований ним у співавторстві з М. Цитроном педагогічний словник-довідник у двох частинах, курси лекцій з педагогіки та історії педагогіки для вищих навчальних закладів.

Очоливши в 1921 р. факультет професійної освіти КІНО, учений читав там розроблені ним курси лекцій з дидактики, загальної педагогіки, дитячої психології, з основних напрямів сучасної педагогіки.

На жаль, після 1925 р. через тяжку хворобу вчений змушений був залишити активну педагогічну діяльність і повернутися на батьківщину, до м. Змієва, де, прикутий до ліжка, продовжував працювати. Взимку 1942 р. життя Ананьїна та його дружини трагічно обірвалося. Залишившись через хворобу на окупованій німецькими військами території, за нез'ясованих обставин подружжя було знайдене мертвим у своєму будинку. За наказом поліції їхні тіла були вивезені в передмістя, а наукова бібліотека та рукописи вченого конфісковані й спалені.

Велику допомогу у встановленні біографічних даних видатного зміївчанина, фінансування та виготовлення меморіальної дошки надав Київський національний університет, Зміївський краєзнавчий музей, Зміївська районна рада ветеранів.

Література:

Доля М. Патріархом музейної справи Михайлом Саяним увіковічена ще одна сторінка історії – у Змієві відкрито меморіальну дошку відомому українському вченому С.А. Ананьїну / М. Доля // Зміївський кур'єр.- 2010.- № 36.-12 верес.- (Невідомі сторінки історії).

*Меркулова Т. Ми пишаємось нашим земляком та пам'ятаємо про його внесок у світову науку / Т. Меркулова // Вісті Зміївщини.- 2010.- 27 серп.- (Пам'ять).

ПАМ'ЯТНИК ПОКРОВИТЕЛЮ ХАРКОВА СВЯЩЕННОМУЧЕНИКУ ОЛЕКСАНДРУ

22 серпня 2010 року у Харкові на Свято-Олександрівському майдані, навпроти храму на честь Святого Священномученика Олександра (район ХТЗ) було відкрито й освячено пам'ятник небесному покровителю міста Священномученику Архієпископу Харківському Олександру.

Пам'ятник Священномученику Олександру виконано у класичному для подібних скульптур стилі. Бронзова фігура покровителя Харкова – заввишки п'ять метрів, в одній руці Священномученик Олександр тримає Євангеліє, а іншою ніби благословляє харків'ян. По боках п'єдесталу – барельєфи із зображеннями храму, де святителю Олександру судилося служити свій останній перед тюремним ув'язненням молебень, та храму, побудованого на його честь.

Автором пам'ятника стала молодий харківський скульптор Анна Іванова, яка перемогла у конкурсі ескізних проектів.

Священномученик архієпископ Олександр (Петровський) народився 23 серпня 1851 року в м. Луцьк Волинської губернії в родині диякона. З 1917 року – настоятель Свято-Успенського Псково-Печерського монастиря, з 1934 року – член Тимчасового патріаршого священного синоду, з травня 1937 року – Архієпископ Харківський. 28 липня 1938 року Архієпископ Олександр був заарештований НКВД в Харківській області за підозрою в контрреволюційній пропаганді та агітації. 17 червня 1939 року засуджений військовим трибуналом Харківського військового округу до 10 років тюремного ув'язнення. 5 січня 1940 року вирок було скасовано і справу повернено на дорозслідування, але у травні того ж року Владика Олександр помер у тюремній лікарні.

Через півстоліття Церква долучила його до лику святих, а нетлінні останки святого 12 листопада 1993 року перенесли до Благовіщенського собору. 2004 року був освячений храм на честь Священномученик Олександра, якого православні вважають небесним покровителем міста Харків.

Література:

Зайцева А. Бронзовий покровитель Харькова обрел свое место / А. Зайцева // Время.- 2010.- 14 авг.

Тараненко М. На честь покровителя Харькова / М. Тараненко // Слобід. край.- 2010.- 24 серп.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА НА ЧЕШТЬ МАРШАЛА І.С. КОНЄВА

23 серпня 2010 року на будівлі другого корпусу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (пл. Свободи, 6, колишня військова академія ім. Говорова) було відкрито меморіальну дошку двічі Герою Радянського Союзу, маршалу Радянського Союзу Івану Степановичу Конєву.

Меморіальну дошку встановлено за ініціативи Північно-Західної асоціації ветеранів бойових дій і адміністрації Вологодської області Російської Федерації.

Конєв Іван Степанович [28. 12.1897, село Лодейно, Кіровської області – 21.5.1973, Москва], радянський воєначальник, Маршал Радянського Союзу

(20.2.1944), двічі Герой Радянського Союзу (29.7.1944 і 1.6.1945), Герой ЧССР (1970) і Герой МНР (1971). Член КПРС з 1918.

У 1916 був призваний в царську армію. У 1918 член Нікольського повітового виконкому (Вологодській губернії) і повітовий військовий комісар. У Червоній Армії з 1918. У Громадянську війну 1918-20 брав участь у боях проти військ Колчака, банд Семенова і японських інтервентів в посадах військового комісара бронепоезда, бригади, стрілецької дивізії, штабу Народно-революційної армії ДВР і стрілецького корпусу. У 1921, будучи делегатом 10-го з'їзду РКП (б), брав участь у ліквідації Кронштадтського заколоту. Закінчив курси вищого начскладу при Військовій академії (1926).

Командував полком (до 1930), потім дивізією (до 1932). Закінчив Військову академію ім. М. В. Фрунзе (1934). У 1934-40 – командир стрілецької дивізії, корпусу, командувач 2-ї окремої Червонопрапорної Далекосхідної армією. У 1940-41 командував військами Забайкальського і Північно-Кавказького військових округів.

На початку Великої Вітчизняної війни 1941-45 командував 19-ю армією, потім був командувачем військами фронтів: Західного (з вересня 1941 до 10 жовтня і з серпня 1942 по лютий 1943), Калінінського (з 17 жовтня 1941), Північно-Західного (з Березень 1943), Степового (з липня 1943), 2-го (з жовтня 1943) і 1-го Українського (з травня 1944 по травень 1945). Війська під командуванням К. брали участь в Московській і Курській битвах, в звільненні Правобережної і Західної України, в Східно-Карпатській, Вісло-Одерській, Берлінській і Празькій операціях.

У 1945-46 головнокомандуючий Центральної групою військ і верховний комісар по Австрії. У 1946 - 1950 головнокомандуючий Сухопутними військами і заступник міністра Збройних Сил СРСР. У 1950-51 головний інспектор Радянської Армії, в 1951-55 командувач військами Прикарпатського військового округу, в 1955-56 1-й заступник міністра оборони і одночасно головнокомандуючий Сухопутними військами. У 1956-60 – 1-й заступник міністра оборони.

З травня 1955 по червень 1960 одночасно був головнокомандуючим Об'єднаними збройними силами держав – учасників Варшавського договору. У 1960-61 генеральний інспектор групи генеральних інспекторів міністерства оборони, в 1961-62 головнокомандуючий Групою радянських військ у Німеччині, з квітня 1962 генеральний інспектор групи генеральних інспекторів Міністерства оборони СРСР.

У 1931-34 – член ВЦИК. Депутат Верховної Ради СРСР 1-8-го скликань. Кандидат в члени ЦК ВКП (б) з 1939 по 1952, член ЦК КПРС з 1952 року.

Нагороджений 6-ма орденами Леніна, орденом Жовтневої Революції, орденом "Перемога", 3-ма орденами Червоного Прапора, 2-ма орденами Суворова 1-го ступеня, 2-ма орденами Кутузова 1-го ступеня, орденом Червоної Зірки, 13-ма іноземними орденами, а також медалями.

Похований на Червоній площі біля Кремлівської стіни.

Література:

В нашем городе увековечили память дважды Героя Советского Союза // Соц. Харьковщина.- 2010.- 27 авг.

Бережний І. Вшанували пам'ять маршала-визволителя / І. Бережний // Слобід. край.- 2010.- 24 серп.

Харьковщина чтит своих освободителей // Время.- 2012.- 26 авг.

Биография маршала И. С. Конева [Электрон. ресурс] // У священной Кремлевской стены.- Режим доступа: <http://memorial.ppolk.ru/biografiya.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ А.С. ЛЕВЧЕНКА

1 вересня 2010 року у Краснокутському професійному аграрному ліцеї було відкрито меморіальну дошку почесному громадянину Краснокутського району, льотчику-космонавту, Герою Радянського Союзу Левченку Анатолію Семеновичу.

Саме у цій будівлі, де зараз знаходиться 1-й учбовий корпус ПАЛу, свого часу здобував освіту Анатолій Левченко.

Література:

Краснюк Н. Урочиста подія / Н. Краснюк // Промінь (Краснокутський р-н).- 2010.- 4 верес.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ МІГЕЛЮ ЕРНАНДЕСУ

23 вересня 2010 року у Харкові була відкрита меморіальна дошка на честь іспанського поета, учасника громадянської війни в Іспанії Мігеля Ернандеса.

Вона встановлена на будівлі по вул. Сумській, 44/2, де в 30-х роках ХХ ст. розміщувалася Харківська філія Міжнародної організації допомоги борцям революції. У 1937 році Мігель Ернандес побував у Харкові з візитом.

Автор меморіальної дошки – скульптор Сейфаддін Гурбанов. Зображення Мігеля Ернандеса виконано із бронзи на гранітній основі.

Дошку встановлено за ініціативи посольства Іспанії в Україні.

Мігель Ернандес Хілаберт (ісп. Miguel Hernández Gilabert; 30 жовтня 1910 — Аліканте, 28 березня 1942) — видатний іспанський поет і драматург ХХ століття.

Мігель Ернандес народився в містечку Оріуела (провінція Аліканте) 30 жовтня 1910 року. Він був третім із шести дітей та другим хлопчиком у сім'ї

Мігеля Ернандеса Санчеса та Консепсьйон Хілаберт. Батько майбутнього поета займався вирощуванням кіз, а також усіма силами намагався підвищити свій соціальний статус. Мати ж його була дуже хворобливою жінкою, страждала на хронічний бронхіт, а тому дуже часто не вставала з ліжка.

Мігель-молодший із самого свого дитинства пас кіз . З 1915 по 1925 роки він ходив у початкову, а потім і середню школу. Згодом батько вирішив його звідти забрати, вважаючи, що синові слід приділяти більше уваги сімейній справі. Пасучи стада кіз, Мігель Ернандес відкриває для себе захопливий світ книги, починає писати свої перші вірші. Улюбленими авторами поета, серед інших, були Габріель Міро, Поль Верлен, Вергілій, Мігель де Сервантес, Педро Кальдерон, Лопе де Вега, а особливо Луїс де Гонгора.

1931-го року двадцятирічний Мігель Ернандес отримує свою першу і єдину літературну премію за вірш Пісня Валенсії (Canto a Valencia). 1933-го року виходить його перша збірка Знавець місяця (Perito en lunas). Після цього він осідає в Мадриді, де знайомиться і починає дружити з майбутніми нобелівськими лауреатами Вісенте Алейксандре і Пабло Нерудою.

Під час Громадянської війни в Іспанії Мігель Ернандес опиняється на боці республіканців. Бере участь у кількох боях, принагідно встигаючи одружитися 1937-го року. Того ж таки 1937-го він разом із делегацією республіканців відвідує СРСР. Серед міст, які відвідав поет, був і український Харків, якому присвячено вірш Місто-фабрика (La Fábrica ciudad).

1939-го року, після поразки республіканців у Громадянській війни, намагається втекти з країни, проте йому це не вдається. Потрапивши до рук режиму Франко, його засуджують до смертної кари, проте під тиском громадськості вирок пом'якшують до 30 років тюремного ув'язнення. Утім через три роки, 28 березня 1942-го року, поет помирає у в'язниці від туберкульозу.

Література:

Харьков: испанские мотивы // Харьк. известия.- 2010.- 25 сент.

В Харькове открыта мемориальная доска испанскому поэту Мигелю Эрнандесу [Електрон. ресурс] // Харьковская областная государственная администрация.- Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua/ru/news/view/id/2619>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Мігель Ернандес [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

ПАМ'ЯТНИК ПРОГРАМІСТУ

8 жовтня 2010 року у Харкові біля входу до Національного університету радіоелектроніки (проспект Леніна, 14) було відкрито пам'ятник програмісту.

Скульптурну композицію під назвою „Студент” виконано у класичному стилі. До композиції входять скульптура студента, який сидить на лавочці, з відкритим ноутбуком на колінах. Це – узагальнений образ: у ньому і простий студент, і майбутній геній-програміст.

Пам’ятник виготовлено із бронзи, довжина лавочки – близько 250 см, висота скульптури – 150 см.

Автор скульптурної композиції – Роман Блажко, дизайнер – Віктор Гончаренко. Встановили її на благодійні внески та пожертвування випускників університету.

Література:

В Харькове появилася пам’ятник програмісту // Газета по-харьковски.- 2010.- 7-13 окт.

В Харькове появилася пам’ятник програмісту [Електрон. ресурс] // Корреспондент.- Режим доступу: <http://korrespondent.net/ukraine/events/1123483/>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Морозова М. Випускники подарили ХНУРЕ бронзового програміста / М. Морозова // Вечер. Харьков.- 2010.- 7 окт.

ПАМ’ЯТНИЙ ЗНАК «50 ПАРАЛЕЛЬ»

10 жовтня 2010 року на алеї в саду ім. Шевченка, близько ХНАТОБу було відкрито пам’ятний знак «50-а паралель».

20 табличок з бронзи та міді, на яких вигравіровано назви міст світу та відстань до них від Харькова, витягнулися вздовж алеї в переривчасту лінію. У центрі встановлено коло діаметром 2 метри із зображенням земної кулі.

Таким чином, наше місто об’єднали з іншими, що знаходяться на 50-й паралелі. Вона проходить через 12 країн світу, серед яких Чехія, Польща, Монголія, Канада, Бельгія, Великобританія, Німеччина, Китай і Росія.

Харків знаходиться на пересіченні 50°00' північної широти і 36°15' східної довготи.

Автор пам'ятного знака – Сергій Фомічев.

Література:

Луговая Т. В Харькове появился памятник 50-й параллели / Т. Луговая // Газета по-харьковски.- 2010.- 14-20 окт.

Маслова В. Место исполнения желаний / В. Маслова // Соц. Харьковщина.- 2010.- 15 окт.

Новая точка нашего города // Харьк. известия.- 2010.- 12 сент.

У Харкові урочисто відкрито пам'ятний знак «50-а паралель» // Слобід. край.- 2010.- 12 жовт.

У Харкові урочисто відкрито пам'ятний знак «50-а паралель» [Електрон. ресурс] // Новини – Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.- Режим доступу: <http://old.city.kharkov.ua/uk/news/u-harkovi-urochisto-vidkrito-pam-yatniy-znak-50-a-paralel-5173.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНИЙ ОБЕЛІСК

Л. П. КУЛІНІЧУ

У жовтні 2013 року в с. Лозова Богодухівського району було відкрито меморіальний обеліск льотчику-випробувачу, гвардії капітану Л.П. Кулінічу.

Пам'ятний знак встановлено за ініціативи сільської громади та авіаційного радиста, ветерана ДТСААФ Є.М. Лисицького.

Л.П. Кулініч народився у селі Лозова, тут пройшли його дитинство і юність. Закінчивши середню школу №1, вступає до льотного училища. Після успішного закінчення цього закладу Леонід Павлович здобув професію льотчика-випробувача. Спочатку Л.П. Кулініч служив у м. Выборг, а згодом – у м. Будермес у Чечні, де виконував льотно-випробувальну службу, яка була цілком таємною. При виконанні особливого завдання, а саме 11 жовтня 1962 року, гвардії капітан загинув.

Література:

Увічнення пам'яті // Маяк (Богодухівський р-н).- 2010.-29 жовт.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ І. ОБРЕЙМОВА

Пам'ятну дошку видатному фізику Обреїмову Івану Васильовичу була відкрита 8 листопада 2010 року на корпусі У2 Національного Технічного

Університету «ХПІ», в якому він працював з 1930 по 1938 роки.

Автор меморіальної дошки – Сейфаддін Гурбанов.

Обреїмов Іван Васильович (24.02. [8.03] 1894 - 2.12.1981) радянський фізик, академік АН СРСР, засновник і директор Харківського фізико-технічного інституту.

Народився в м. Аннесі, Франція, в сім'ї вчителя математики. Після повернення сім'ї в Росію закінчив у 1910 році

Сирітський інститут у Гатчині. Після закінчення Петроградського університету (1915) був залучений професором Д. С. Різдвяних до роботи над створенням оптичного скла у фізичній лабораторії Імператорського порцелянового і скляного заводу. Розробив метод вимірювання показника заломлення, який не вимагав шліфування й полірування зразків скла («метод Обреїмова»), і (у співавторстві з Л. В. Шубніковим) метод одержання монокристалічних металів («метод Обреїмова - Шубнікова»). З 1918 по 1924 рік працював у Державному оптичному інституті (ГОІ), потім у Ленінградському фізико-технічному інституті, викладав у Петроградському університеті (1920-1924) і Політехнічному інституті (до 1928 року). Один з організаторів Українського фізико-технічного інституту (м. Харків), у 1929-1933 роках директор, потім начальник лабораторії). І. В. Обреїмов запрошував для роботи в інституті іноземних вчених, що послужило одним із приводів арешту 22 липня 1938 за шпигунство. Звинувачувався за статтями 54-1а і 54-11 КК УРСР як агент іноземних розвідок і учасник правотроцькістських організацій. Перебуваючи в ув'язненні, написав працю «Про додаток френелевої дифракції до фізичних і технічних вимірювань». 19 листопада 1940 року засуджений на 8 років виправно-трудових таборів і відправлений в м. Котлас. На його захист виступили С. І. Вавілов, А. Ф. Йоффе, В. Л. Комаров. У травні 1941 року звільнений з-за відсутності складу злочину. Під час Великої Вітчизняної війни працював в Інституті фізико-хімії АН СРСР (м. Уфа) і в евакуйованому в м. Йошкар-Ола ГОІ. З 1950 року завідував кафедрою загальної фізики Московського механічного інституту (з 1953 року - Московський інженерно-фізичний інститут (МІФІ)), у 1954-1965 роках працював в Інституті елементоорганічних сполук АН СРСР, з 1965 року в Інституті загальної та неорганічної хімії АН СРСР.

Праці за методами вимірювання показника заломлення скла, дослідженню спектрів поглинання та люмінесценції кристалів при низьких температурах, фізико-хімії твердих розчинів та інші.

У 1945 році І. Обреїмов нагороджений орденом Червоної Зірки, в 1946 році удостоєний Сталінської премії першого ступеня, в 1959 році нагороджений Золотою медаллю імені С. І. Вавілова АН СРСР, в 1974 році нагороджений орденом Леніна.

Один з близьких друзів П. Л. Капіци зі студентських років.

Література:

Ефанова М. Физики не забыли имя выдающегося коллеги / М. Ефанова // Веч. Харьков.- 2010.- 9 нояб.

Обреїмов, Іван Васильович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

ПАМ'ЯТНИК ІВАНУ КОЖЕДУБУ

12 листопада 2010 року у Харкові на території Університету Повітряних сил ім. І. Кожедуба відкрито пам'ятник тричі Герою Радянського Союзу, Маршалу авіації Івану Кожедубу.

Кожедуб Іван Микитович (8.VI.1920 р., с. Ображіївка, тепер Шосткинського р-ну Сумської обл. – 8.VIII.1991 р., Москва) – Маршал авіації (1985), тричі

Герой Радянського Союзу (лютий, серпень 1944, 1945). Після закінчення Шосткинського аероклубу у лютому 1940 року почав навчання в Чугуївському військово-авіаційному училищі льотчиків на Харківщині. Як одного з кращих випускників, його було призначено льотчиком-інструктором. В училищі працював до кінця 1942 року. Першу перемогу у повітряному бою одержав у липні 1943 р. над Курською дугою, останню – у небі Берліна.

У роки Великої Вітчизняної війни здійснив 330 бойових вильотів, у 120 повітряних боях збив 62 літаки противника, серед них 17 бомбардувальників Ju-87, по 2 бомбардувальника Ju-88 і He-111, 16 винищувачів Bf-109 і 21 Fw-190, 3 штурмовика Hs-129 і 1 реактивний винищувач Me-262. На рахунку І. Кожедуба числяться два збитих у 1945 р. літаки P-51 "Мустанг" ВВС США, які атакували його, прийнявши за німецький літак. За всю війну І. Кожедуб жодного разу не був збитий.

Література:

Кожедуб Иван Никитович: [Биогр.справка] // Герои Советского Союза: Краткий биограф. словарь. – М., 1987. – Т. 1. – С. 681–682.

В Харькове открыт памятник Ивану Кожедубу // Время.- 2010.- 13 ноябр.

Кодяева Н. «Год придет, и вылет межпланетный мы вот так же будем начинать...» / Н. Кодяева // Слобід. край.- 2010.- 16 лист.

Маслова В. Звездный десант / В. Маслова // Соц. Харьковщина.- 2010.- 19 нояб.

Путь в бессмертие. Начало полета // 50 плюс.- 2010.- 19 нояб.

ПАМ'ЯТНИКИ ДМИТРУ БАГАЛЮ ТА ОЛЕКСАНДРУ ЛЯПУНОВУ

17 листопада 2010 року у Харкові відкрили пам'ятники видатним науковцям – математику Олександрю Ляпунову та історика Дмитру Багалю.

Монументи всесвітньо відомим ученим, які уславили столицю Слобожанщини, встановлено по обидві сторони від сходів парадного входу біля Північного корпусу Харківського національного університету ім. Василя Каразіна – з цим вузом пов'язані довгі роки наукової і викладацької діяльності О. Ляпунова і Д. Багалія.

Автори пам'ятників – заслужений діяч мистецтв України скульптор Олександр Рідний, скульптор Ганна Іванова, архітектор – головний архітектор Харкова Сергій Чечельницький.

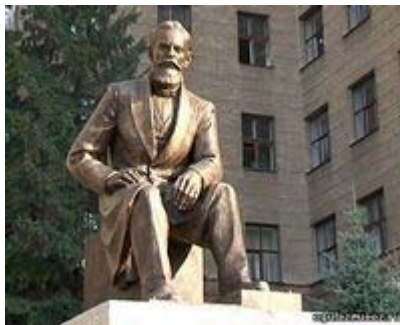
Пам'ятники було відкрито в рамках святкування 206-ї річниці заснування Університету на кошти місцевих бізнесменів та меценатів Олександра Ярославського та Юрія Сапронова.

Багалій Дмитро Іванович (26 жовтня (7 листопада) 1857, Київ – 9 лютого 1932, Харків) – видатний український історик, філософ та громадський діяч. Автор близько 500 наукових досліджень, навчальних та популярних праць, присвячених історії Харкова та Слобідської України, видатним діячам нашого краю – Г.С. Сковороді, В. Каразіну та іншим. Серед них „Історія міста Харкова за 250 років його існування” (1905), „Досвід історії Харківського університету” (1893-1898).

Неперевершений знавець історії Слобожанщини, фахівець у галузі архівної справи, історіографії та джерелознавства, археології, Д.І Багалій очолював провідні культурно-просвітницькі установи Харкова, працював ректором Харківського університету (1905 – 1910), займав посаду харківського міського голови, був одним із засновників Української академії наук та одним із перших українських академіків (з 1919).

Олександр Михайлович Ляпунов (25 травня (6 червня) 1857, Ярославль - 3 листопада 1918 року, Одеса) – російський математик і механік, академік Петербурзької Академії наук з 1901 р., член-кореспондент Паризької академії наук, член Національної академії деї Лінчеї (Італія) і ряду інших академій наук і наукових товариств. Геніальний математик, відомий як творець теорії стійкості руху матеріальних систем. Йому належать глибокі дослідження в галузі механіки і математичного аналізу. Докторська дисертація, підготовлена у Харкові і захищена у Москві, принесла Ляпунову світову славу. З 1885 р. – доцент, з 1892 р. – професор Харківського університету. З 1899 року Ляпунов очолив Харківське математичне товариство.

Література:

Видова Н. Лирик и физик / Н. Видова // Соц. Харьковщина.- 2010.- 19 нояб.

Возле универа появятся еще два памятника // Газета по-харьковски.- 2010.- 4-10 нояб.

Куличенко И. Во славу Харькова! / И. Куличенко // Харьк. известия.- 2010.- 18 нояб.

Лисянський М. У Харкові встановили два нових пам'ятники / М. Лисянський // Слобід. край.- 2010.- 20 лист.

Открыты памятники Дмитрию Багалею и Александру Ляпунову // Время регионов Харьковщины.- 2010.- 19 нояб.

Тарасенко Я. Слава и гордость Харькова / Я. Тарасенко // Время.- 2010.- 10 нояб.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ К.І. РУБІНСЬКОМУ

16 листопада 2010 року на фасаді будинку №23 по вул. Університетській у Харкові (одне із приміщень Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. Каразіна) відкрито меморіальну дошку бібліотекознавцю Костянтину Івановичу Рубинському.

Рубинський Костянтин Іванович (1860 - 2.12.1930, Харків), бібліотекар, бібліограф, бібліотекознавець, перекладач.

Початкову освіту К.І. Рубинський отримав в Карачанській і Ніжинській гімназіях. У 1878 році вступив до Ніжинського історико-філологічного інституту, звідки в 1883 році перевівся на останній курс історико-філологічного факультету Харківського університету. В університеті він був стипендіатом Міністерства освіти, що зобов'язувало його віддати отримані знання вчительській діяльності. Закінчивши університет в 1885 році зі ступенем кандидата і званням вчителя історії та географії, К.І. Рубинський викладає в жіночій гімназії Харкова, а потім у Пензенському реальному училищі і Пензенській гімназії.

Наприкінці 1893 року К.І. Рубинський повернувся до Харкова, де зайняв посаду спочатку помічника бібліотекаря Харківського університету, а з 1900 – 1930 роках Рубинський працює бібліотекарем (директором) університетської бібліотеки.

Її фонд, що активно поповнювався за рахунок пожертвувань, налічував до того часу вже близько 150 тис. документів.

Завдяки наполегливості К.І. Рубинського Рада університету прийняла рішення про будівництво нового приміщення бібліотеки. І в 1902 році

університет отримав одну з перших на Україні і першу в Харкові спеціально побудовану бібліотечну будівлю з читальним залом на 250 місць, службовими приміщеннями та книгосховищем з металевими конструкціями (за проектом петербурзького архітектора В. Величко).

Під керівництвом Рубинського була закінчена організація алфавітного каталогу, продовжено друкування систематичного каталогу, бюлетеню нових надходжень і каталогів дарчих бібліотек, встановлено книгообмін з науковими бібліотеками Росії і Західної Європи.

Добре знаючи стан бібліотечної справи в Росії і Західній Європі, К.І. Рубинський вважав своїм громадянським обов'язком звернути увагу наукової громадськості на проблеми вітчизняного бібліотекознавства. 22 листопада 1909 року він виступив в університеті з публічною лекцією "Культурна роль бібліотеки і завдання бібліотекознавства".

У 1911 році брав активну участь у роботі I Всеросійського з'їзду з бібліотечної справи, на якому ставив питання організації бібліотечної справи і створення системи бібліотечної освіти.

К.І. Рубинський – автор більше 45-ти друкованих бібліотекознавчих праць, і 15-ти з інших галузей знання, багато залишилося в рукописах.

У наступні роки займався науковою роботою, підготовкою бібліотекарів, перекладами.

Сьогодні праці К.І. Рубинського, якого заслужено можна вважати одним із засновників вітчизняного бібліотекознавства, зберігають своє практичне і теоретичне значення. Історія підтвердила правильність його теоретичних висновків. Бібліотекознавство визнано наукою і успішно розвивається. Бібліотечна професія набула соціальнозначущого статусу. Створено систему бібліотечної освіти, за яку він ратував, біля витоків якої стояв.

Дітище Костянтина Івановича Рубинського – Центральна наукова бібліотека Харківського університету, зараз одна з найбільших, оснащених сучасними технологіями книгосховищ.

Література:

Медвідь В. З поверненням Костянтині Івановичу! / В. Медвідь // Слобід. край.- 2010.- 20 лист.

Березюк Н.М. Отечественный библиотековед К.И. Рубинский / Н.М. Березюк [Електрон. ресурс] // Научные и технические библиотеки.- Режим доступу http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb98/11/f11_11.html, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Рубинский Константин Иванович – из Библиотечной энциклопедии РГБ [Електрон. ресурс] // Классики библиотечного дела России.- Режим доступу <http://libpers.narod.ru/rubinski-e.htm>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ М. С. СУРГАЮ

23 листопада 2010 року у Краснокутську, біля старого навчального корпусу місцевої гімназії було відкрито меморіальну дошку видатному земляку – Герою України, академіку Академії інженерних наук України, академіку Міжнародної академії безпеки життєдіяльності, колишньому міністру вугільної промисловості України Миколі Сафоновичу Сургаю.

М.С. Сургай народився 20 листопада 1933 року у селі Любівці. Навчався спочатку в Любівській семирічці, а потім – у Краснокутській середній школі (нинішній гімназії). Отримавши освіту гірничого інженера, він пройшов трудовий шлях на шахтах Донбасу від помічника гірничого майстра до міністра вугільної промисловості України – Голови державного комітету з вугільної промисловості.

М.С. Сургай був двічі обраний народним депутатом України, а за багаторічну плідну працю у вугільній промисловості України йому було присвоєне звання „Заслужений шахтар України”, „Почесний працівник вугільної промисловості”. У 2003 році йому було присвоєне високе звання – Герой України.

Література:

Данина пам'яті // Промінь (Краснокутський р-н).- 2010.- 27 лист.

СКУЛЬПТУРНА КОМПОЗИЦІЯ „ЩАСЛИВЕ СІМЕЙСТВО”

30 листопада 2010 року у Харкові відкрили скульптурну композицію Франка Мейслера «Щаслива сім'я в дії» (Happy family in action).

Бронзову скульптуру вагою в півтонни, що зображає сімейство мавп, встановили у внутрішньому дворі концерну „АВЕК” на вул. Сумській.

Ф. Мейслер зазначив, що у своїй роботі зобразив щасливу сім'ю – матір, батька і трьох дітей, кожен з яких зайнятий своєю справою. Те, що герої скульптури – мавпи, він пояснив так: "Люди змінюють маски. А у тварин їх немає – вони такі, які є".

Тепер в Харкові є вже дві роботи світової знаменитості. «Віолончельний концерт» Мейслера, встановлений в грудні 2009 року, отримав сусіда – композицію «Щаслива сім'я в дії».

Обидві скульптурні композиції отримали прописку в Харкові завдяки Міжнародному благодійному фонду Олександра Фельдмана .

Довідка: Франк Мейслер народився в Гданську, вивчав архітектуру в Манчестерському університеті Лондона (Великобританія). З 1960 року живе і працює в Ізраїлі. Його першим серйозним замовленням стала скульптура для готелю "Шератон" в Єрусалимі (зараз цей готель називається "Цар Соломон"). Скульптура, що зробила молодого Ф. Мейслера знаменитим, отримала назву "Єрусалимська сфера". Основний матеріал робіт Ф. Мейслера – спеціальний сплав бронзи, срібла і золота.

Роботи Мейслера встановлені в багатьох країнах світу, зокрема: пам'ятник Колумбу в Мадриді (Іспанія), "Єрусалимський фонтан" в Єрусалимі (Ізраїль), "Тора" у Мангеймі (Німеччина), фонтан FREEWHEELER у Москві (Росія). Його скульптурними групами прикрашений Шекспірівський театр в Стретфорді (Великобританія). Ф. Мейслер – автор меморіальних комплексів у Вашингтоні і Майамі (США). Він виконав оформлення комплексу на Поклонній горі в Москві.

Великими колекціонерами творів Ф. Мейслера є экс-президент США Білл Клінтон, экс-прем'єр-міністр Великобританії Маргарет Тетчер, покійний король Йорданії Хусейн, німецька тенісистка Штеффі Граф, італійський співак Лучано Паваротті, іспанський співак Хуліо Іглесіас, американський актор Джек Ніколсон.

Твори Ф. Мейслера не підлягають тиражуванню. Багато з них були зроблені на замовлення урядів різних країн.

Література:

Анничев А. Скульптурные шедевры Франка Мейслера. Счастливая семья в реальности / А. Анничев // Время.- 2010.- 2 дек.

Харькове появились бронзовые обезьяны [Електрон. ресурс] // STATUS QUO Новости Культура.- Режим доступу: http://www.sq.com.ua/rus/news/kultura/30.11.2010/v_harkove_poyavilas_skulptura_f_mejslera_izobrazhayuschaya_chetyreh_obezyan/, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА БЛАГОДІЙНИКАМ І МЕЦЕНАТАМ

ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ Г.С. СКОВОРОДИ

3 грудня 2010 року у Національному літературно-меморіальному музеї К.С. Сквороди (с. Сквородинівка Золочівського району) було відкрито меморіальну дошку благодійникам і меценатам Музею, які або коштами, або доброю справою безкорисливо допомагали йому в справі збереження національної духовної спадщини. Дошка налічує 26 імен громадських та політичних діячів, митців, представників наукової інтелігенції, просто людей, небайдужих до постаті Григорія Сквороди та його спадщини.

Література:

Мицай Н. Сквородинівські дні в Національному літературно-меморіальному музеї К.С. Сквороди / Н. Мицай // Слобід. край.- 9 груд.

Урочистості з нагоди 288-річчя з дня народження Г.С. Сквороди [Електрон. Ресурс] // Національний літературно-меморіальний музей Г.С.

Сковороди.- Режим доступу: <http://skovoroda.in.ua/node/73>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА ЗІНАЇДИ СЕРЕБРЯКОВІЙ У НЕСКУЧНОМУ

9 грудня 2010 року в селі Нескучному Харківського району на будівлі місцевого клубу було відкрито меморіальну дошку в пам'ять про відому художницю Зінаїду Серебрякову.

Дошку виконано із чорного мармуру, на ній вигравіровано портрет художниці і текст про те, що Зінаїда Серебрякова народилася у родовій садибі Нескучне.

Зінаїда Євгенівна Серебрякова (уроджена Лансере) – всесвітньо відома художниця, народилася 10 грудня 1884 року в маєтку Нескучне, Белгородського повіту, Курської губернії (зараз Харківська область).

Дочка скульптора Євгена Олександровича Лансере, сестра художника Євгена Євгеновича Лансере. Навчалася в Петербурзі. У 1919–1920 роках працювала художником в археологічному та етнографічному музеї Харкова.

В Нескучному Серебрякова провела близько двох десятків років. Разом із звичайними людьми вона трудилася у полі і саме з селянок художниця писала свої кращі картини, що їх купувала навіть Третяковська галерея.

Популярність Зінаїді Серебрякової принесли роботи «Автопортрет», «Селяни», «Вибілювання полотна». Під керівництвом Олександра Бенуа брала участь у розписі Казанського вокзалу в Москві.

У 1924 році виїжджає до Парижа, де вмирає 19 вересня 1967.

До жінок художниць довго ставилися скептично. Зінаїді Серебряковій пощастило: родина відомих митців і талант відразу здобули їй авторитет. Вона мала свого біографа – ним був С. Ернст.

Література:

Зайцева А. Мы помним своих земляков / А. Зайцева // Время.- 2010.- 3 нояб.

Можейко І. Відновлюючи забуті імена / І. Можейко // Слобід. край.- 2010.- 11 груд.

Серебрякова Зінаїда Євгенівна [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B1%D1%80%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%97%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%97%D0%B4%D0%B0_%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Смоленко Я. В Нескучном увековечили память известной художницы / Я. Смоленко // Время регионов Харьковщины.- 2010.- 17 дек.

Столбцов О. Харьковчане не забыли знаменитую землячку / О. Столбцов // Веч. Харьков.- 2010.- 11 дек.

Чигрин В. В гостях у Зінаїди Серебрякової / В. Чигрин // Трибуна трудящих (Харківський р-н).- 2010.- 15 груд.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Г.В. КУКОЛЕВА

22 грудня 2010 року в ХПІ на будівлі технічного корпусу було відкрито меморіальну дошку доктору технічних наук, професору Григорію Володимировичу Куколеву.

Куколев Г.В. – відомий вчений. Спеціаліст у галузі вогнетривів, кераміки, жаростійких покриттів. Доктор технічних наук (1943), професор (1951).

Народився в м. Суми. Закінчив Харківський технологічний інститут (1928). З 1928 по 1941 р. працював у Всесоюзному інституті вогнетривів, де пройшов шлях від асистента до завідувача лабораторії. В роки війни працював на уральських металургійних заводах, приймав активну участь у відбудові підприємств чорної металургії України. З 1944 р. працює начальником лабораторії Українського інституту вогнетривів і з цього ж року за сумісництвом очолює в ХХТІ кафедру технології кераміки, вогнетривів, скла та емалей, якою керував до 1975 р. Не втрачаючи зв'язки з УкрНДІО, в 1959 р. остаточно переходить на роботу до ХПІ.

Один із засновників наукової школи «Фізико-хімічні основи отримання вогнетривів, кераміки та жаростійких покриттів». Під його керівництвом розроблені основи отримання жаростійких матеріалів, у тому числі високоякісної твердої доменної та ковшової цегли, термостійкого сталерозливного припасу, жаростійких покриттів, доломітових матеріалів і ін., які були необхідні країні для організації передових металургійних процесів.

Автор більш ніж 150 наукових робіт. Широко відомі його підручники «Фізична хімія» та «Фізична хімія силікатів», а також написаний у співавторстві з І.Я.Півнем «Задачник з хімії кремнію та фізичної хімії силікатів». Ці підручники користуються успіхом у студентів до цього часу, перевидавалися за кордоном.

Відомий як член Союзу композиторів СРСР (з 1970 р.). Його «Реквієм» на слова О.Берггольц було виконано при відкритті Піскарьовського кладовища у пам'ять жертв блокади Ленінграда.

Творча праця вченого і педагога відмічена чотирма державними нагородами.

Література:

Навіки в пам'яті (Меморіальні дошки НТУ „ХПІ”): Довідник [Електрон. ресурс] // Харківський політехнічний.- Режим доступу: <http://web.kpi.kharkov.ua/history/wp-content/uploads/sites/68/2013/03/Naviki-v-pamyati.pdf>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Стрельник И. ХПИ напомним харьковчанам о знаменитом ученом / И. Стрельник.- Веч. Харьков.- 2010.- 28 дек.

Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації з питань культури та мистецтва